

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
**PRIMERJALNA ANALIZA OBDAVČITVE DOHODKOV OD
KAPITALA V DRŽAVAH ČLANICAH EVROPSKE UNIJE**

Ljubljana, oktober 2014

SIMONA VRANEŠIČ

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisana Vranešič Simona, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica diplomskega dela z naslovom Primerjalna analiza obdavčitve dohodka od kapitala v državah članicah Evropske unije, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko prof. dr. Cirman Andrejo.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
 - poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v diplomskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predložene diplomskega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne 8. 10. 2014

Podpis avtorice:

KAZALO

UVOD	1
1 PROBLEM DVOJNEGA OBDAVČEVANJA.....	2
1.1 Sporazum o izogibanju dvojnega obdavčevanja.....	2
1.2 Metode za odpravo dvojnega obdavčevanja	3
1.3 Vzorčni sporazum o davkih na dohodek in premoženje	4
2 OBDAVČITEV OBRESTI.....	6
2.1 Obdavčitev obresti v Sloveniji.....	7
2.2 Obrestna direktiva	8
2.4 Primerjalna analiza obdavčitve obresti v državah članicah Evropske unije	11
3 OBDAVČITEV DIVIDEND.....	13
3.1 Obdavčitev dividend v Sloveniji.....	13
3.2 Sistemi obdavčevanja dividend	15
3.3 Primer »Manninen«	17
3.4 Primerjalna analiza obdavčitve dividend v državah članicah Evropske unije.....	19
SKLEP	21
LITERATURA IN VIRI	23

KAZALO TABEL

Tabela 1: Seznam držav, v katerih velja Obrestna direktiva	10
Tabela 2: Obdavčitev obresti v državah članicah Evropske unije.....	11
Tabela 3: Sistemi obdavčevanja dividend v državah članicah Evropske unije	16
Tabela 4: Obdavčitev dividend v državah članicah Evropske unije.....	19

UVOD

Vsaka država z vstopom v Evropsko unijo postane polnopravna članica. S tem se zaveže, da bo uskladila in prilagodila domačo zakonodajo s pravim redom Evropske unije. Čeprav država z vstopom v Evropsko unijo izgubi avtonomijo na določenih področjih, pa za področje obdavčitve dohodka od kapitala velja, da ostaja v pristojnosti posameznih držav članic. To pomeni, da ima vsaka država članica še vedno obdavčevanje v svojih rokah, vendar zasleduje načela obdavčitve, ki veljajo na ravni Evropske unije. Države članice spreminjajo in prilagajajo svoje davčne predpise s predpisi drugih držav članic z namenom, da se ustvari enaki pogoji za vse udeležence v mednarodni menjavi.

Ker vse več posameznikov vlaga svoj denar v podjetja, banke in projekte zunaj meja svoje države, prihaja do problema dvojnega obdavčevanja dohodkov posameznikov. Ta problem dvojne obdavčitve predstavlja oviro za prost pretok kapitala, zato so države začele podpisovati sporazume, da bi se vsaj delno izognile temu dvojnemu obdavčevanju dohodkov. Tako se bom v prvem delu diplomske naloge posvetila mednarodnim sporazumom o izogibanju dvojnega obdavčevanja. Podrobno bom opisala vzorčni sporazum o davkih na dohodek in premoženje, s katerim si države pomagajo pri sklepanju medsebojnih sporazumov. V okviru tega poglavja se bom posvetila tudi metodam za odpravo dvojnega obdavčevanja.

V drugem delu diplomske naloge bom opredelila obdavčitev obresti za fizične osebe. Posvetila se bom slovenski zakonodaji, saj je Slovenija z vstopom v Evropsko unijo ravno tako morala prilagoditi svojo zakonodajo evropski. Spremembe, ki me bodo zanimale, so predvsem spremembe, ki jih je sprejela na področju obdavčevanja. Slovenija je tako sprejela spremembe v Zakonu o dohodnini, kjer je definirala tudi pravila za obdavčitev dohodkov od kapitala. Osredotočila se bom na vprašanje, kaj obdavčujemo kot obresti in kakšno davčno osnovo imamo pri obdavčevanju le-teh. Kot sem že omenila, ima vsaka država članica svoj sistem obdavčevanja, ker pa vse stremijo k čim bolj homogeni obdavčitvi, so znotraj Evropske unije nastajali različni predlogi o tem problemu. Tako je leta 2003 Svet Evropske unije sprejel Direktivo o obdavčevanju dohodka od prihodkov v obliki plačil obresti, s katero se bi rešil problem bega kapitala in problem dvojne obdavčitve obresti. Za konec poglavja bom naredila primerjalno analizo obdavčitve obresti med osmimi državami članicami.

V tretjem delu diplomske naloge bom opredelila obdavčitev dividend za fizične osebe. Tudi tukaj bom najprej opredelila, kaj obdavčujemo kot dividende po slovenskem Zakonu o dohodnini. Ker se davčni sistemi za obdavčevanje dividend, ki jih prejmejo posamezni delničarji, med seboj razlikujejo, bom opredelila štiri različne sisteme obdavčevanja dividend, ki jih uporabljajo države članice. Osredotočila se bom tudi na primer »Manninen«, ki predstavlja mejnik, po katerem so države članice Evropske unije množično spreminjale svoje sisteme za obdavčitev dividend v sistem, ki naj bi najbolj omilil

mednarodno dvojno obdavčitev le-teh. Na koncu poglavja bom ravno tako naredila primerjalno analizo obdavčitve dividend med osmimi državami članicami.

Namen moje diplomske naloge je predstaviti obdavčitev obresti in dividend za fizične osebe in probleme, s katerimi se srečujejo pri mednarodnem poslovanju. Cilj diplomske naloge je narediti primerjalno analizo obdavčitve obresti in dividend v osmih izbranih državah, in sicer primerjavo davčnih stopenj in sistemov obdavčevanja, ter predstaviti rešitve v primerih dvojnega obdavčevanja obresti in dividend.

1 PROBLEM DVOJNEGA OBDAVČEVANJA

Pri obdavčevanju dohodka od kapitala lahko prihaja do dvojne obdavčitve, predvsem če fizične osebe poslujejo izven meja države rezidenstva. Dohodki se lahko obdavčujejo po dveh načelih, in sicer načelu vira dohodka in načelu rezidenstva. Po načelu vira dohodka se dohodek od kapitala obdavči v državi, kjer je izplačan, ne glede na rezidenstvo fizične osebe, ki prejme ta dohodek. Po načelu rezidenstva pa se dohodek od kapitala obdavči v državi rezidenstva posameznika tudi v primeru, če je bil dohodek pridobljen v drugi državi. Kot sem že omenila, lahko pride do dvojne obdavčitve določenega dohodka. Ločiti pa moramo dve vrsti dvojne obdavčitve, in sicer ekonomsko dvojno obdavčitev in pravno dvojno obdavčitev.

Do ekonomskega dvojnega obdavčevanja pride, če je isti dohodek obdavčen dvakrat v eni državi. Primer ekonomskega dvojnega obdavčevanja so dividende, saj je dobiček določene družbe najprej obdavčen na ravni podjetja, ko je ta dobiček razdeljen med delničarje v obliki dividend, pa še na ravni posameznika. Ta problem se ureja predvsem znotraj zakonodaj držav. Če želita državi rešiti problem mednarodnega ekonomskega dvojnega obdavčevanja, lahko to storita v dvostranskih pogajanjih (OECD, Odbor za davčne zadeve, 2000, str. 218).

Na mednarodni ravni se lahko pravno dvojno obdavčevanje na splošno opredeli kot obdavčevanje enega davčnega zavezanca za isto zadevo v istem obdobju z istovrstnimi davki v dveh ali več državah. Primer pravnega dvojnega obdavčevanja so dividende in obresti, saj so na mednarodni ravni lahko obdavčeni v državi, kjer so izplačane, in v državi, kjer je davčni zavezanec, ki prejme te obresti ali dividende, rezident. Ker pravno dvojno obdavčevanje povzroča negativne učinke na pretok kapitala, si države prizadevajo odpraviti problem dvojnega obdavčevanja, zato sklepajo sporazume o preprečevanju dvojnega obdavčevanja (OECD, Odbor za davčne zadeve, 2000, str. 11).

1.1 Sporazum o izogibanju dvojnega obdavčevanja

V današnjem svetu je globalizacija bistvenega pomena tako za državo kot tudi za podjetja in posameznike, ki v državi prebivajo in delujejo. Zato so se države med seboj dogovarjale

in so bile tako skozi čas prisiljene med seboj sprejemati sporazume. Ker vsaka država sledi svoji politiki in prepričanjem, ga je bilo včasih težko doseči. Zato so bile ustanovljene različne organizacije. Te organizacije določajo pravila, ki se jih morajo države članice držati, če želijo, da njihovo gospodarstvo normalno deluje. Na tej točki se bom osredotočila predvsem na organizacijo, ki je pripomogla pri ureditvi davčnega okolja držav, ki med seboj poslujejo.

Pri ureditvi davčnega okolja držav je glavno vlogo odigrala Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (v nadaljevanju OECD). OECD je naslednica Organizacije za evropsko gospodarsko sodelovanje – OEEC. Organizacija je bila ustanovljena konec leta 1960 s strani prvotnih članic OEEC, deluje pa od septembra 1961 s sedežem v Parizu. OECD je mednarodna medvladna organizacija, ki združuje 32 držav sveta, in sicer: Avstralijo, Avstrijo, Belgijo, Češko, Čile, Dansko, Finsko, Francijo, Grčijo, Irsko, Islandijo, Italijo, Japonsko, Kanado, Korejo, Luksemburg, Madžarsko, Mehiko, Nemčijo, Nizozemsko, Novo Zelandijo, Norveško, Poljsko, Portugalsko, Slovaško, Slovenijo, Španijo, Švedsko, Švico, Turčijo, Veliko Britanijo in ZDA. Članstvo v organizaciji pomembno vpliva na mednarodni ugled države, prav tako pomeni prednost vključitev v statistične podatkovne zbirke ter raziskave, s katerimi upravlja OECD (Statistični urad RS, 2013).

OECD med drugim ureja pravno dvojno obdavčevanje na mednarodni ravni. Zaradi tega problema nastajajo negativni in škodljivi učinki na menjavo blaga in storitev ter pretok kapitala in tehnologije. Države članice zato želijo odpraviti problem dvojnega obdavčevanja. To bi dosegle s standardizacijo, kar pomeni, da naj bi vse države članice uporabljale enake rešitve za enake primere dvojnega obdavčevanja. Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj je sprejela Vzorčni sporazum o davkih na dohodek in premoženje. Ta sporazum je torej pripomoček za enotno urejanje problemov, ki se pojavijo na področju pravnega dvojnega obdavčevanja na mednarodni ravni (OECD, Odbor za davčne zadeve, 2000, str. 11).

1.2 Metode za odpravo dvojnega obdavčevanja

Ker posamezniki in družbe poslujejo tudi s posamezniki in družbami onstran meja države, pogosto prihaja do dvojne obdavčitve iste osnove. Razlogi za dvojno obdavčitev so različni, in sicer do dvojne obdavčitve pride, če je oseba rezident v dveh državah, ali če je oseba v eni državi rezident, v drugi pa nerezident in v tej drugi državi dosega obdavčljive dohodke. Lahko pa oseba v dveh državah dosega obdavčljive dohodke, vendar ni rezident nobene izmed teh držav (Prislan Šušteršič, 2000, str. 49).

Da bi se izognili dvojni obdavčitvi države, sprejemajo številne sporazume. Nameni sklepanja teh sporazumov so naslednji (Prislan Šušteršič, 2000, str. 50):

- preprečevanje davčnih utaj in drugih izogibanj plačevanja davkov,
- preprečevanje davčne neenakosti,
- razdelitev pravic obdavčevanja med državama,
- odprava mednarodnega dvojnega obdavčevanja dohodkov in premoženja,
- vzpodbujanje investicij in pomoč nerazvitim gospodarstvom,
- pomoč davčnim zavezancem.

Poudariti moram, da se te sporazumi uporabljajo zgolj za neposredne davke, torej davke od dohodka in premoženja. Kadar država sprejme takšen sporazum, potem veljajo določbe tega sporazuma nad predpisi in zakonodajo posamezne države.

Poznamo dve metodi za odpravo dvojnega obdavčevanja. Prva je metoda oprostitve. Pri tej metodi je dohodek, ki je obdavčljiv v državi izvora ali kraja, v državi rezidenstva oproščen, vendar se ga lahko upošteva pri določanju davčne stopnje, ki se bo uporabila za preostali dohodek davčnega zavezanca. Druga metoda pa je metoda dobropisa, in sicer dohodek, ki je obdavčljiv v državi izvora ali kraja, je v državi rezidenstva zavezan davku, vendar se davek, pobran v državi izvora ali kraja, šteje v dobro pri davku, ki ga na ta dohodek predpiše država rezidenstva (OECD, Odbor za davčne zadeve, 2000, str. 18).

1.3 Vzorčni sporazum o davkih na dohodek in premoženje

Kot že omenjeno, so države članice OECD oblikovale Vzorčni sporazum o davkih na dohodek in premoženje zato, da so lažje med seboj sprejemale sporazum o obdavčenju. Ker so bilateralni sporazumi med dvema državama osnovani na Vzorčnem sporazumu, so ti sporazumi po obliki in sestavi med seboj identični, vendar pa so lahko po vsebini različni. Različni so zato, ker državi, ki skleneta sporazum, vanj vključita elemente svoje zakonodaje. Države se razlikujejo tudi v sistemih obdavčevanja in ciljih, ki jih posamezna država zasleduje.

Vzorčni sporazum ima 30 členov, razvrščenih v 7 poglavij. Namen sporazumov o izogibanju dvojnega obdavčevanja je zaščita pred bremenom pravne dvojne obdavčitve, zagotavljanje varnosti pri davčnem obravnavanju gospodarskih dejavnosti, ki segajo prek meja posameznih držav, in preprečevanje davčne diskriminacije podjetniške dejavnosti gospodarstva držav pogodbenic (Kako si dve državi razdelita davek, 2003, str. 11).

Najprej nekaj besed o splošni zasnovi Vzorčnega sporazuma. Vzorčni sporazum najprej določi področje svoje uporabe (I. poglavje) in definira nekatere pojme (II. poglavje). Glavni del sestavljajo poglavja od III do V, ki urejajo, v kolikšnem obsegu lahko vsaka od držav pogodbenic obdavčuje dohodek in premoženje. V teh poglavjih se poda način za odpravo pravnega dvojnega obdavčevanja na mednarodni ravni. Nato sledijo še posebne določbe (VI. Poglavje) in končne določbe (VII. Poglavje) (OECD, Odbor za davčne zadeve, 2000, str. 15).

Sporazum določa pravico do obdavčitve različnih dohodkov bodisi glede na državo izvora oziroma kraja bodisi glede na državo rezidentstva. Če se dohodki obdavčujejo glede na državo izvora, potem sporazum prepušča državam pogodbenicama, da izbirata med dvema metodama priznavanja razbremenitve. Ti dve metodi sta metoda oprostitve in metoda dobropisa. V državi izvora se lahko obdavči dve vrsti dohodka, in sicer dividende in obresti. Ti dve vrsti dohodka se torej obdavčuje glede na državo izvora, vendar pod določenimi pogoji. Druge vrste dohodka so obdavčljive le v državi, kjer je davčni zavezanec tudi rezident te države. V tem primeru ne pride do problema dvojne obdavčitve, saj država izvora ne sme obdavčiti tega dohodka oziroma premoženja (OECD, Odbor za davčne zadeve, 2000, str. 16–18).

Če se osredotočimo samo na obdavčevanje dividend in obresti, nas zanimata predvsem dva člena Vzorčnega sporazuma, in sicer 10. člen, ki govori o dividendah, in 11. člen, ki obravnava obresti.

»10. člen: Dividende

1. Dividende, ki jih družba, rezident države pogodbenice, izplača rezidentu druge države pogodbenice, se lahko obdavčijo v tej drugi državi.
2. Vendar se takšne dividende lahko obdavčijo tudi v državi pogodbenici, katere rezident je družba, ki izplačuje dividende, v skladu z zakoni te države, če pa je upravičeni lastnik dividend rezident druge države pogodbenice, tako zaračunani davek ne sme presegati:
 - 5% bruto zneska dividend, če je upravičeni lastnik družba, ki ima neposredno v lasti vsaj 25% premoženja družbe, ki plačuje dividende;
 - 15% bruto zneska dividend v vseh drugih primerih« (OECD, Odbor za davčne zadeve, 2000, str. 38).

»11. člen: Obresti

1. Obresti, ki nastanejo v državi pogodbenici in so izplačane rezidentu druge države pogodbenice, se lahko obdavčijo v tej drugi državi
2. Vendar so lahko take obresti obdavčene tudi v državi pogodbenici, v kateri so nastale, v skladu z zakoni te države, če pa je opravičeni lastnik obresti rezident druge države pogodbenice, tako zaračunani davek ne sme presegati 10% bruto zneska obresti. Pristojni organi držav pogodbenic določijo način uporabe te omejitve z medsebojnim dogovorom« (OECD, Odbor za davčne zadeve, 2000, str. 39).

Ker se osredotočam samo na obdavčevanje dividend in obresti, je potrebno omeniti še 23. člen sporazuma, ki predstavlja metode za odpravo dvojnega obdavčevanja.

»23. A člen: Metoda oprostitve

1. Kadar rezident države pogodbenice pridobiva dohodek ali ima v lasti premoženje, ki se lahko po določilih tega sporazuma obdavči v drugi državi pogodbenici, prvo

omenjena država v skladu z določili drugega in tretjega odstavka tak dohodek ali premoženje oprosti davka.

2. Kadar rezident države pogodbenice pridobiva vrste dohodka, ki se v skladu z določbami 10. in 11. člena lahko obdavčijo v drugi državi pogodbenici, bo prvo omenjena država dopustila kot odbitek davka na dohodek tega rezidenta znesek, ki je enak davku od dohodka plačanem v tej drugi državi. Takšen odbitek pa ne sme presegati tistega dela davka, ki je bil izračunan pred odobritvijo odbitka in ki se ga pripiše tej vrsti dohodka, pridobljeni iz te druge države.
3. Kadar je v skladu s katerim koli določilom tega sporazuma dohodek, ki ga pridobi, ali premoženje, ki ga ima rezident države pogodbenice, oproščen davka v tej državi, lahko ta država ne glede na to pri izračunu zneska davka na preostali dohodek ali premoženje tega rezidenta upošteva ta oproščeni dohodek ali premoženje.« (OECD, Odbor za davčne zadeve, 2000, str. 48).

»23. B člen: Metoda dobropisa

1. Kadar rezident države pogodbenice pridobiva dohodek ali ima v lasti premoženje, ki se lahko po določilih tega sporazuma obdavči v drugi državi pogodbenici, prvo omenjena država odobri:
 - kot odbitek od davka na dohodek tega rezidenta – znesek, ki je enak davku od dohodka, plačanem v tej drugi državi;
 - kot odbitek davka na premoženje tega rezidenta – znesek, ki je enak davku na premoženje, plačanem v tej drugi državi. Takšen odbitek pa v nobenem primeru ne presega tistega dela davka na dohodek ali na premoženje, ki je bil izračunan pred odbitkom in ki odpade, odvisno od primera, na dohodek ali na premoženje, ki se lahko obdavči v tej drugi državi.
2. Kadar je v skladu s katerim koli določilom tega sporazuma dohodek, ki ga pridobi, ali premoženje, ki ga ima v lasti rezident države pogodbenice, oproščen davka v tej državi, lahko ta država ne glede na to pri izračunu zneska davka na preostali dohodek ali premoženje tega rezidenta upošteva ta oproščeni dohodek ali premoženje.« (OECD, Odbor za davčne zadeve, 2000, str. 49).

V zgornjih dveh odstavkih so bila navedena splošna določila, ki okvirno določajo davčne sporazume med državami, vendar je potrebno poudariti, da je to le okvir sporazumov in da države oblikujejo sporazume glede na svoje predpise in zakonodajo, saj se lahko le-ti med državami razlikujejo.

2 OBDAVČITEV OBRESTI

Med državami, ki tvorijo Evropsko unijo, velja načelo enotnega trga, k čemur sodi tudi prost pretok kapitala med državami članicami. Ker je v različnih državah obstajala davčna neenakost obravnavanja obresti, je prihajalo do bega kapitala. To pomeni, da so varčevalci prenašali svoje prihranke v davčno ugodnejše države, ki so zagotavljale bančno tajnost.

Zaradi tega so vodilni organi Evropske unije stremeli k sprejetju direktive, ki bi zmanjšala problem izogibanja obdavčitve in povečala učinkovitost enotnega trga, kar bi pomenilo konec davčnih oaz.

2.1 Obdavčitev obresti v Sloveniji

Obresti so v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (Obresti (b. l.), 2014) opredeljene kot v odstotkih ali v znesku izraženo denarno nadomestilo za začasno uporabo denarja. Obresti po Zakonu o dohodnini, ki velja v Republiki Sloveniji, spadajo med dohodke iz kapitala. Obdavčene so z enotno (proporcionalno) davčno stopnjo 25%. V Sloveniji so obresti cedularno obdavčene, kar pomeni, da se obdavčujejo kot samostojen del dohodkov in se ne vključujejo v letno davčno osnovo za dohodnino (Zaveršek, 2007).

Obdavčitev obresti, ki jih prejme slovenski rezident doma ali v tujini, pri nas urejata Zakon o dohodnini in Zakon o davčnem postopku. Po Zakonu o dohodnini (ZDoh-2-UPB5) se obdavčuje (81. člen Zakona o dohodnini):

- obresti od posojil,
- obresti od dolžniških vrednostnih papirjev,
- obresti od denarnih depozitov pri bankah in hranilnicah ter drugih podobnih finančnih terjatev od dolžnikov,
- dohodek iz oddajanja v finančni najem,
- dohodek iz življenjskega zavarovanja,
- dohodek, ki ga zavezanec doseže na podlagi delitve prihodkov vzajemnega sklada v obliki obresti,
- vsako nadomestilo, ki ne predstavlja vračila glavnice iz finančno dolžniškega razmerja, vključno z nadomestili za tveganje ali za zmanjšanje vrednosti glavnice iz finančno dolžniškega razmerja zaradi inflacije, če ni s tem zakonom drugače določeno,
- diskonti, bonusi, premije in podobni dohodki iz finančno dolžniškega razmerja ali dogovora, ki se nanaša na finančno dolžniško razmerje.

Dohodnine pa se ne plačuje od (82.člen Zakona o dohodnini):

- obresti, ki se zavezancu izplačajo iz naslova neupravičeno ali preveč odmerjenih in plačanih davkov in prispevkov,
- obresti na pozitivno stanje na transakcijskem računu pri izvajalcu plačilnega prometa, in sicer največ v višini, ki jo izvajalec plačilnega prometa plačuje za depozite na vpogled,
- dohodka iz življenjskega zavarovanja, ki je sklenjeno za primer smrti in se dohodek izplača zaradi smrti osebe,

- dohodka iz življenjskega zavarovanja, pri katerem: a) nastane pravica do zahteve izplačila zavarovane vsote po preteku desetih let od dneva sklenitve pogodbe o življenjskem zavarovanju, b) sta sklenitelj zavarovanja in upravičenec do zavarovalne vsote ena in ista oseba, c) ni podana zahteva za izplačilo odkupne vrednosti police življenjskega zavarovanja pred potekom roka iz točke a) alineje
- obresti iz varčevalne pogodbe po nacionalni stanovanjski varčevalni shemi, ki je sklenjena za obdobje najmanj petih let, razen obresti pri odstopu od te varčevalne pogodbe,
- 50% zneska obresti na obveznice, ki so jih upravičenec ali, v primeru njegove smrti, dediči prejeli kot odškodnino v skladu z zakonom, ki ureja denacionalizacijo,
- obresti vplačanih etažnih lastnikov v rezervni sklad, ki ga vodijo na posebnem transakcijskem računu rezervnega sklada in jih upravnik nalaga v skladu s Stanovanjskim zakonom.

Davčno osnovo predstavljajo dosežene obresti, to so obresti, ki so izplačane fizični osebi ali so ji kako drugače dane na voljo. Z dopolnjenim in spremenjenim Zakonom o dohodnini (Zdoh-2) je določeno, da so obresti cedularno obdavčene s cedularno davčno stopnjo 20%. Vendar so obresti le delno obdavčene, saj se obdavčijo samo tiste obresti, ki presegajo prag 1000 evrov letno. Do tega praga pa so obresti neobdavčene.

2.2 Obrestna direktiva

Vsaka država članica Evropske unije ima svoj sistem obdavčevanja in ti sistemi se med državami razlikujejo. Zaradi te davčne neenakosti obravnavanja obresti v različnih državah članicah, je prihajalo do bega kapitala. To pomeni, da so varčevalci svoje prihranke prenašali v davčno ugodnejše države, ki so zagotavljale davčno tajnost. Evropska unija se je zato zavzemala za harmonizacijo obdavčitve obresti. S harmonizacijo obdavčitve obresti bi namreč dosegla zmanjšanje problema izogibanja obdavčitvi in povečala učinkovitost enotnega finančnega trga. Tako so nastajali različni predlogi znotraj Evropske unije o rešitvi tega problema. Leta 2003 pa je Svet Evropske unije sprejel Direktivo o obdavčevanju dohodka v obliki plačil obresti, to je Obrestno direktivo.

Direktiva o obdavčitvi obresti ureja izključno področje obdavčitve obresti, ki se v posameznih državah izplačujejo nerezidentom, in s tem ne posega v nacionalne davčne predpise. Obdavčitev obresti, izplačane rezidentom posameznih držav članic EU, ostaja v nacionalnih pristojnostih tako izbor načina obdavčitve, kot tudi izbor davčnih stopenj (Čok, 2008, str.29).

Direktiva za banke na območju Evropske unije predpisuje, da morajo čezmejno pošiljati kontrolna obvestila o višini izplačanih obresti tujcem. S tem se omogoči, da se obresti obdavčijo v državi rezidenstva prejemnika obresti, in sicer po veljavnih davčnih prepisih te države (Mijatović, 2006, str. 7).

Upravičeni lastnik je fizična oseba, ki prejme plačilo obresti, ali posameznik, za katerega se zagotovi plačilo obresti, razen če plačilnemu zastopniku ne predloži dokazila, da je prejel obresti v korist nekoga tretjega. Plačilni zastopnik je vsak nosilec gospodarske dejavnosti, ki zagotovi plačilo obresti v neposredno korist upravičenega lastnika. Nosilec je lahko dolžnik terjatev, za katere se plačajo obresti, ali nosilec, ki po nalogu dolžnika zagotovi plačilo obresti (4. člen Obrestne direktive).

Končni cilj direktive je zagotoviti učinkovito obdavčevanje dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti, plačanih v eni državi članici upravičenim lastnikom, ki so rezidenti druge države članice. Obdavčitev le-teh je v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je upravičeni lastnik rezident (1. člen Obrestne direktive).

Kot je že omenjeno, je glavni namen te direktive avtomatična izmenjava podatkov med državami. Tako mora pristojni organ države članice plačilnega zastopnika sporočiti podatke o izplačilu obresti pristojnemu organu države članice, katere rezident je upravičeni lastnik. Sporočanje podatkov poteka avtomatično enkrat letno (9. člen Obrestne direktive).

V sklopu Obrestne direktive je sprejeto tudi prehodno obdobje za tri države članice Evropske unije, to so Avstrija, Belgija in Luksemburg, za katere velja, da v prehodnem obdobju niso dolžne uporabljati določb o izmenjavi podatkov. Te države pa v skladu z določilom o izmenjavi informacij od drugih držav članic le-te prejemajo. Avstrija, Belgija in Luksemburg torej pobirajo davek pri izvoru, in sicer v obliki davčnega odtegljaja. Prav takšno pobiranje davka pri izvoru je predvideno tudi v sporazumih med Evropsko unijo in določenimi tretjimi državami zunaj Evropske unije. Omenjene države članice, ki pobirajo davek pri izvoru, zadržijo 25% prihodkov, preostalih 75% prihodkov pa posredujejo državi članici, katere rezident je prejemnik obresti. Po preteku tega prehodnega obdobja, ki se naj bi izteklo leta 2011, bodo morale tudi Belgija, Avstrija in Luksemburg uporabljati določbe direktive o avtomatski izmenjavi informacij (Mijatovič, 2006, str. 8).

Po zadnjih podatkih se je Belgija odločila za sodelovanje pri avtomatični izmenjavi podatkov med državami, in sicer naj bi že leta 2010 prekinila prehodno obdobje. Luksemburg se je prav tako odločil, da bo od 1. 1. 2015 dalje sodeloval pri avtomatični izmenjavi podatkov o bančnih računih in se bo sporočalo, kolikšen prihodek so imetniki računov prejeli z obračunom obresti na svoje bančne vloge. Edina, ki v Evropski unije še ščiti bančno tajnost in ne sodeluje pri avtomatični izmenjavi podatkov, je Avstrija. Bančna tajnost je namreč močno zakoreninjena v avstrijski davčni zakonodaji. Da bi odpravili bančno tajnost, sta potrebni dve tretjini glasov poslancev avstrijskega parlamenta. Vendar, se je davčna stopnja s 1. julijem dvignila na 35% (Vaupotič, 2013).

Tabela 1: Seznam držav, v katerih velja Obrestna direktiva

Države članice EU	Odvisna ali pridružena ozemlja, ki uporabljajo ukrepe, ki ustrezajo ali so enaki ukrepom Direktive Sveta 2003/48/ES
Avstrija *	Andora *
Belgija *	Anguilla
Bolgarija	Aruba
Ciper	Britanski deviški otoki *
Češka	Guernsey *
Danska	Jersey *
Estonija	Kajmanski otoki
Finska	Lichtenstein *
Francija	Maroko *
Grčija	Montserrat
Irska	Nizozemski Antili *
Italija	Otok Man *
Latvija	Otoki Turks in Caicos *
Litva	San Marino *
Luksemburg *	Švica *
Madžarska	
Malta	
Nemčija	
Nizozemska	
Poljska	
Romunija	
Slovaška	
Slovenija	
Portugalska	
Španija	
Švedska	
Velika Britanija	

Legenda: *ozemlja, ki pobirajo davčni odtegljaj

Vir: Direktiva Sveta 2003/48/ES o obdavčenju dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti, 2003.

Kot je razvidno iz zgornje tabele, so razen teh treh držav (Avstrija, Belgija, Luksemburg), ki so se odločile za prehodno obdobje, v katerem pobirajo davek v obliki davčnega odtegljaja, ostale države sprejele določilo o avtomatični izmenjavi informacij. Obstajajo pa tudi odvisna in pridružena ozemlja, ki uporabljajo ukrepe, ki ustrezajo ali so enaki Obrestni direktivi.

2.4 Primerjalna analiza obdavčitve obresti v državah članicah Evropske unije

Čeprav države članice Evropske unije stremijo k čim večji harmonizaciji davčnega sistema, ima vsaka država članica še vedno svoj način in pravila obdavčitve. V primerjalno analizo obdavčitve obresti bom zajela osem držav članic, in sicer Avstrijo, Belgijo, Francijo, Nemčijo, Italijo, Slovenijo, Španijo in Veliko Britanijo. Kljub temu, da imajo države različne sisteme obdavčevanja, med seboj sklepajo sporazume, da bi preprečile dvojno obdavčevanje dohodkov fizičnih oseb.

Tabela 2: Obdavčitev obresti v državah članicah Evropske unije

Država	Davčna stopnja (v %)
Avstrija	25
Belgija	15
Francija	18, 33,33–60
Nemčija	25
Italija	12,5 , 27
Slovenija	25
Španija	19
Velika Britanija	20

Vir: O. Van Boeijen-Ostaszewka, European Tax Handbook, 2010.

Kot je razvidno iz zgornje tabele, države obdavčujejo obresti po različnih davčnih stopnjah. Davčne stopnje se gibljejo od 15% do 27%. V Avstriji so predmet obdavčitve po 25% davčni stopnji kot davčni odtegljaj obresti na vloge, posojila, terjatve in obveznosti, obresti na vrednostne papirje, obresti, pridobljene s sodelovanjem v investicijskih skladih, ter obresti od garancij in vrednostnih papirjev po 30. 9. 1992. Davčni odtegljaj na obresti od vrednostnih papirjev se zaračuna samo, če so depoziti ponujeni javno (Van Boeijen-Ostaszewka, 2010, str. 75).

V Franciji so obresti obdavčene po različnih davčnih stopnjah za različne vrste obresti, 18% davčna stopnja za državne in podjetniške obveznice, posojila, depozite, garancije in

tekoče račune. Višja stopnja, od 33,33% do 60%, pa velja za obresti od blagajniških zapisov in za državne obveznice (Van Boeijen-ostaszewka, 2010, str. 273).

V Nemčiji je dohodek, pridobljen iz zasebnih investicij (obresti), obdavčen z davčnim odtegljajem po stopnji 25%. Obresti so obdavčene po progresivni davčni stopnji, če sta posojilodajalec in dolжник povezani osebi, če so obresti, plačane na delničarjevo posojilo, podeljene s strani večinskega delničarja, ki ima v lasti vsaj 10% kapitala podjetja, ali če so obresti plačane osebi, ki je povezana z večinskim delničarjem, ali obresti pridobljene preko zaporednih posojil. Pri Nemčiji je potrebno omeniti še posebnost, da je osnovni davčni stopnji dodano še 5,5% solidarnostne dajatve, ki jo morajo davkoplačevalci plačati, in tako potem davčna stopnja znaša 26,38%. Solidarnostni prispevek uporabijo za financiranje v razvoj Nemčije (Van Boeijen-ostaszewka, 2010, str. 311).

V Italiji so obresti lahko obdavčene po dveh različnih davčnih stopnjah, in sicer po 12,5% ali po 27% stopnji. Po 12,5% davčni stopnji so obdavčene obresti na posojila, državne obveznice, obveznice, izdane s strani bank ali podjetij, ki kotirajo na borzi in so pripravljene na poplačilo v najmanj 18 mesecih, ter obveznice, izdane s strani podjetij, ki ne kotirajo na borzi in so pripravljene na poplačilo v najmanj 18 mesecih, z določilom, da na datum izdaje obrestna mera ne sme presegati 200% uradne diskontne stopnje za obveznice s trga Evropske unije ali ne sme presegati 166% uradne diskontne stopnje v primeru drugih obveznic. Po 27-odstotni davčni stopnji pa so v Italiji obdavčene obresti na tekoče račune pri bankah in poštah, obveznice, izdane s strani bank in podjetij, ki kotirajo ali ne kotirajo na borzi in so pripravljene na poplačilo v manj kot 18 mesecih (Van Boeijen-Ostaszewka, 2010, str. 459).

V Sloveniji obdavčujemo obresti po 25% davčni stopnji, vendar so obresti na bančne vloge, ki ne presegajo 1.000 evrov, izvzete iz obdavčitve (Van Boeijen-Ostaszewka, 2010, str. 771).

Obresti, ki jih prejmejo posamezne fizične osebe v Španiji, so obdavčene po 19% davčni stopnji, razen obresti iz zakladnega računa in vrednostnih papirjev, izdanih s strani centralne banke (Van Boeijen-Ostaszewka, 2010, str. 791).

Na koncu ostane še Velika Britanija, kjer obdavčujejo obresti po 20% davčni stopnji. Iz obdavčitve so izvzete obresti od državnih varčevalnih certifikatov in do 70 GBP obresti na običajne depozite Državne varčevalne banke ter prihodki s posameznikovih varčevalnih računov (Van Boeijen-Ostaszewka, 2010, str. 919).

Če pogledamo mednarodni vidik, lahko vidimo, da so v vseh osmih državah davčni zavezanci, ki so rezidenti določene države, obdavčeni za domače in tuje prihodke obresti, ter da so davčni zavezanci, ki niso rezidenti določene države, obdavčeni le za prihodke od obresti, pridobljenih v tej dotični državi. Ker pa prihaja do možnosti pravne dvojne

obdavčitve za isti prihodek, države med seboj sklepajo sporazume, da bi se izognile dvojni obdavčitvi istega prihodka. Za olajšavo pravnega dvojnega obdavčevanja države uporabljajo metodo dobropisa ali metodo izvzetja. Sporazumi se med državami razlikujejo, zato države priznavajo različne stopnje odbitka oziroma dobropisa. Če je med omenjenimi osmimi državami sklenjen sporazum, potem so stopnje 5-, 10- ali 15%. V nekaterih primerih pa države ne priznavajo nobenih olajšav za tuje prihodke.

Slovenija ima sklenjenih 54 mednarodnih pogodb za odpravo pravnega dvojnega obdavčevanja. Sporazume ima sklenjene tudi z državami, ki so bile zajete v primerjalno analizo, in sicer z Avstrijo, Belgijo, Francijo, Italijo, Nemčijo, Španijo in Veliko Britanijo. Z vsemi sedmimi omenjenimi državami ima sklenjene mednarodne pogodbe, ki določajo, da se uporablja metoda izvzetja, če ima po mednarodni pogodbi pravico do obdavčitve samo država vira. Davčne stopnje, ki veljajo v dogovorih s posameznimi državami, so naslednje: z Avstrijo, Francijo, Nemčijo, Španijo in Veliko Britanijo je predpisana 5% davčna stopnja, z Belgijo in Italijo pa 10% (DURS, 2014).

3 OBDAVČITEV DIVIDEND

Živimo v času, ko imamo odprta gospodarstva. To pomeni, da želimo takšno gospodarstvo, v katerem je čim manj ovir pri prostem pretoku kapitala in stremimo k čim boljši obveščenosti sodelujočih držav. Kot že omenjeno, velik problem predstavlja področje obdavčevanja. Obdavčitev dividend med državami Evropske unije ni harmonizirana. Vsaka država se sama odloči, kakšen sistem obdavčevanja bo uvedla, zato vladajo velike razlike pri obdavčevanju. Vendar pa si vsi želijo, da bi imele države tak sistem, ki ne bi bil v nasprotju z načeli notranjega trga, predvsem pa, da ne bi prihajalo do dvojnega obdavčevanja dividend. Da bi preprečili dvojno obdavčevanje dividend, izplačanih v tujini, se države poslužujejo sporazumov o izogibanju dvojnega obdavčevanja.

3.1 Obdavčitev dividend v Sloveniji

Dividende so v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (Dividende, 2014) navedene kot del dobička delniške družbe, ki ga dobi delničar na posamezno delnico. Obdavčitev dividend, ki jih prejme slovenski rezident doma ali v tujini, pri nas urejata Zakon o dohodnini in Zakon o davčnem postopku. Dividende so po Zakonu o dohodnini izplačilo udeležbe v dobičku podjetja na podlagi lastniškega deleža, ki ga ima posameznik v podjetju (DURS, 2007, str. 9).

Lastniški delež posameznika je vsak delež, ki ga ima fizična oseba na podlagi vloženih sredstev v gospodarski družbi, zadrugi ali v kakšnih drugih oblikah organiziranja. V lastniški delež se prav tako šteje premoženjski vložek tihega družabnika v podjetje nosilca tihe družbe in premoženjski vložek fizične osebe v katero koli drugo obliko organiziranja,

ki ima naravo lastniškega kapitala (Zakon o dohodnini, Uradni list RS, št. 28/2010, 90.člen).

Kot dividende se obdavčuje (Zakon o dohodnini, Uradni list RS, št. 28/2010, 90. člen):

- vsaka razdelitev dohodka imetniku deleža iz premoženja, vključno z razdelitvijo v obliki delnic, zamenljivih obveznic in pripisom dobička kapitalskemu deležu družabnika,
- prikrito izplačilo dobička, določeno v zakonu, ki ureja davek od dohodkov pravnih oseb,
- dobiček, ki se razdeli v zvezi z dolžniškimi vrednostnimi papirji, ki zagotavljajo udeležbo v dobičku plačnika,
- dohodek, ki ga zavezanec doseže na podlagi delitve čistega dobička vzajemnega sklada ali delitve prihodkov vzajemnega sklada, ki niso zajeti v 81. člen tega zakona.

Če dividende izplača plačnik davka, ga mora izračunati, odtegniti in plačati davčni odtegljaj kot dohodnino po stopnji 25%. Dividend ne vključujemo v letno dohodninsko osnovo. Če pa dividendo izplača oseba, ki ni plačnik davka, to je takrat ko zavezanec prejema dividende neposredno iz tujine, mora davčni zavezanec dosežene dividende napovedati sam do 15. dne v mesecu za preteklo trimesečno obdobje davčnemu organu (DURS, 2007).

Kot že omenjeno, obdavčitev dividend, izplačanih fizičnim osebam v Evropski uniji, ni harmonizirana. Vendar Evropska komisija poziva države članice k takšni ureditvi, ki ne bo v nasprotju z načeli notranjega trga, in ureditvi, ki bo preprečevala dvojno obdavčevanje dividend. Na te težave je bilo opozorjeno v Rudingovem poročilu (1992), kjer je bilo navedeno, da diskriminatorno obdavčevanje dividend ovira prost pretok kapitala med državami članicami ter vodi v fragmentacijo kapitalskega trga v Evropski uniji. Pojavlja pa se še ena težava, in sicer drugačna davčna obravnava domačih dividend v primerjavi z dividendami, ki so izplačane v tujino, ali dividend, ki jih rezidenti določene države prejmejo od izplačevalcev v tujini. Države morajo torej paziti, da dividend, ki prihajajo iz tujine (inbound dividends), ne obdavčijo bolj kot domače dividende. Prav tako dividende, ki se jih izplačuje iz države (outbound dividends), ne smejo biti bolj obdavčene kot domače dividende (Čok, 2008, str. 30).

Evropska komisija je izdala dokument, s katerim pomaga državam članicam, da zagotovijo sistem, ki je združljiv z zahtevami notranjega trga Evropske unije, in s pomočjo katerega se države članice lažje spopadajo s problemom dvojnega obdavčevanja. Ta dokument se imenuje Obdavčitev dividend za fizične osebe na notranjem trgu. Pri obdavčevanju dividend moramo razločevati dve stopnji obdavčitve, in sicer obdavčitev dobička podjetja in obdavčitev delničarjev. Poznamo tudi dve vrsti dvojnega obdavčevanja. Prvo je ekonomsko dvojno obdavčevanje, drugo pa pravno dvojno obdavčevanje. Do ekonomskega dvojnega obdavčevanja pride, ko je isti dohodek obdavčen dvakrat v rokah

dveh različnih davkoplačevalcev. V primeru dividend podjetje najprej plača davek od dobička pravnih oseb, potem pa je še posamezen delničar obdavčen za izplačilo dividend. Do pravnega dvojnega obdavčevanja pa pride takrat, ko je isti davkoplačevalec dvakrat obdavčen za isti prihodek, in sicer delničar najprej plača davek po odbitku v eni državi, nato pa še davek na dohodek v drugi državi rezidentstva (Commission of the European Communities, 2003, str. 3).

3.2 Sistemi obdavčevanja dividend

Davčni sistemi za obdavčevanje dividend, ki jih prejemajo posamezni delničarji, se med državami članicami razlikujejo. Poznamo štiri različne sisteme. Vsaka država članica si izbere svoj sistem, po katerem bo obdavčevala dividende, včasih pa sestavi različne elemente različnih sistemov med seboj. Te štiri sistemi obdavčevanja dividend so naslednji (Kranjec, 2005, str. 33):

- klasični sistem,
- cedulaarni sistem,
- sistem imputacije,
- sistem izvzetja.

V klasičnem sistemu se dobiček družb in izplačane dividende posameznim delničarjem obdavčujejo neodvisno drug od drugega. To pomeni, da se dobiček družb obdavči z davkom na dohodek pravnih oseb, dividende pa se v rokah posameznih delničarjev obdavčijo še z dohodnino. Zato prihaja do ekonomske dvojne obdavčitve. Delničar je najprej obdavčen kot lastnik podjetja, potem pa še kot dobitnik dividend (Commission of the European Communities, 2003, str. 4).

Pri cedulaarnem sistemu poznamo dve obliki. Dividende se ob izplačilu posamezniku obdavčijo z davkom po odbitku, davčna stopnja je fiksna, obdavčitev pa je dokončna. Tako posamezniku dividend ni potrebno vpisovati v dohodninski obrazec. Lahko pa se mu izplačajo dividende brez obdavčitve. Pri tem ima posameznik pravico, da določen odstotek prejetih dividend izvzame in v svojo dohodninsko napoved vpiše samo določen odstotek prejetih dividend (Stanovnik, 2008a, str. 157).

Sistem imputacije, lahko mu rečemo tudi sistem vračunavanja davka družbe, temelji na tem, da so podjetje in delničarji obdavčeni ločeno. Sistem deluje tako, da individualni delničar poveča svojo neto dividendo. Na takšno dividendo potem delničar aplicira dohodnino, pri čemer se mu znesek, s katerim je povečal svojo dividendo, prizna kot davčna olajšava v obliki znižanja davka. Poznamo sistem polne imputacije in sistem delne imputacije (Commission of the European Communities, 2003).

Kot četrti sistem obdavčevanja dividend poznamo metodo izvzetja. Po metodi izvzetja se država davčnega rezidenta izogne pravnemu dvojnemu obdavčevanju dividend tako, da davčnemu zavezancu upošteva dohodek, ki je bil dosežen v državi vira, in ga odšteje od zavezančeve davčne osnove. Tako zmanjša davčno osnovo. Poznamo metodo popolnega izvzetja, po kateri se iz obdavčitve v celoti izvzame dohodek, ki se lahko obdavči v državi vira, in pa metodo izvzetja s progresijo, po kateri si država davčnega zavezanca pridrži pravico, da tudi dohodek v državi davčnega vira, navkljub njegovemu izvzemu iz davčne osnove, upošteva pri davčni odmeri od preostalega dohodka (Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2014).

V klasičnem sistemu prihaja do ekonomske dvojne obdavčitve, cedularni sistem in sistem imputacije pa se ukvarjata z zmanjšanjem ekonomske dvojne obdavčitve. S pravno dvojno obdavčitvijo in njenim lajšanjem, pa se ukvarja sistem izvzetja. Najboljše sistem za obdavčevanje dividend bi bil cedularni sistem, saj bi se z njim izognili tudi pravnemu dvojnemu obdavčevanju.

Tabela 3: Sistemi obdavčevanja dividend v državah članicah Evropske unije

KLASIČNI SISTEM	SISTEM IMPUTACIJE	CEDULARNI SISTEM	METODA IZVZETJA
Irska	Španija	Avstrija	Grčija
	Francija	Belgija	Estonija
	Velika Britanija*	Danska	Latvija
	Finska*	Nemčija	
	Italija*	Luksemburg	
	Malta	Nizozemska	
		Portugalska	
		Švedska	
		Ciper	
		Češka	
		Litva	
		Madžarska	
		Poljska	
		Slovaška	
		Slovenija	

Legenda: * uporabljajo kombinacijo sistema imputacije in cedularnega sistema

Vir: M. Kranjec, februar 2005

Kot je razvidno iz zgornje tabele, klasični sistem obdavčevanja dividend uporablja le Irska. Sistem imputacije uporabljajo Španija, Francija in Malta. Države pa lahko uporabljajo tudi kombinacijo sistema imputacije in cedularnega sistema. Za takšen sistem so se odločile

Velika Britanija, Finska in Italija. Cedularni sistem je najpogosteje uporabljen sistem. Uporablja se ga v Avstriji, Belgiji, na Danskem, v Nemčiji, Luksemburgu, na Nizozemskem, Portugalskem, Švedskem, Cipru, Češkem, v Litvi, na Madžarskem, Poljskem, Slovaškem in v Sloveniji. Sistem izvzetja pa uporabljajo Grčija, Estonija in Latvija (Kranjec, 2005, str. 37).

3.3 Primer »Manninen«

V primeru »Manninen« gre za to, da finska davčna zakonodaja o obdavčitvi dividend ni združljiva s pravom Skupnosti. Problem je predstavljalo različno obravnavanje domačih in tujih dividend.

Najprej bi omenila davčno zakonodajo, po kateri se obravnava obdavčitev dividend na Finskem. Po Zakonu o davku od dohodkov fizičnih oseb so dividende, ki jih prejme finski davčni zavezanec od finske ali tuje družbe, katere delnice kotirajo na borzi, obdavčene kot dohodek od kapitala. Dohodek od kapitala je obdavčen po 29-odstotni davčni stopnji. Dobički družb s sedežem na Finskem so ravno tako obdavčeni po tej davčni stopnji. Da bi se izognili ekonomski dvojni obdavčitvi v zvezi z izplačili dividend, se prejemnikom dividend prizna odbitek davka. Ta odbitek davka velja le za dividende, ki so jih finske družbe izplačale davčnim zavezancem na Finskem (sodba sodišča (veliki senat) z dne 7. september 2004, zadeva C-319/02, 2004).

Petri Manninen je rezident Finske, ki je naložil svoja sredstva v delnice švedskega podjetja. Dobički, ki jih je švedska družba dodelila g. Manninenu v obliki dividend, so obdavčeni na Švedskem z davkom od dohodka pravnih oseb. Pridobljene dividende so bile odtegnjene pri viru, torej so bile ravno tako obdavčene na Švedskem z davkom na dohodek iz kapitala. Te iste dividende so bile obdavčene še na Finskem, in sicer z davkom na dohodek iz kapitala po 29-odstotni stopnji. Davčna uprava Finske je priznavala davčno olajšavo v obliki znižanja davka le za davčni odtegljaj, ne pa tudi za davek od dohodka pravnih oseb, s katerim je bil v švedskem podjetju obdavčen dohodek, namenjen izplačilu dividend. Do tega je prišlo, ker dividende, ki so jih tuje družbe izplačale finskiim davčnim zavezancem, niso bile upravičene do odbitka davka na Finskem. Posledica tega je bila, da so bile dividende, prejete iz tujine, bolj obdavčene kot dividende, prejete od domačih podjetij. Zato je g. Manninen podal dvome o združljivosti finske davčne zakonodaje o obdavčevanju dividend s pravom Skupnosti. Menil je namreč, da so s tem, ko so na Finskem obdavčili dividende, prejete od švedske družbe, kršili 56. in 58. člen Pogodbe Evropske Skupnosti, to je določbe o prostem pretoku kapitala med državami članicami ter državami članicami in tretjimi državami. Neposredni davki sicer sodijo v pristojnost držav članic, vendar morajo le-te svoje davčne zakonodaje urediti v skladu s spoštovanjem prava Skupnosti. Države Nordijskega sveta so med seboj sprejele sporazum o izogibanju dvojnega obdavčevanja dividend, vendar ta sporazum ne predvideva sistema vračanja naložbenega davka od dohodka pravnih oseb v naloženi davek na dohodek iz kapitala. Zato

so finski davčni zavezanci, ki investirajo v tuje družbe, na slabšem, kot če bi investirali v domača podjetja in s tem svoje rezidente odvrčali od kapitalskih naložb v družbe s sedežem v drugi državi članici (Stanovnik, 2008b, str. 10; sodba sodišča (veliki senat) z dne 7. september 2004, zadeva C-319/02,2004).

Razsodba sodišča je bila, da finski sistem imputacije krši eno od temeljnih svoboščin po Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti in s tem zavira prost pretok kapitala, ker postavlja dodatne davčne ovire finskemu državljanu, ki hoče investirati v podjetje zunaj Finske.

Za razumevanje problema bom navedla določbe Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije, saj se v sodbi sklicujejo na kršitve dveh členov te pogodbe, in sicer 63. člena (prejšnji 56.člen PES) in 65. člena (prejšnji 58.člen PES).

V prečiščeni Pogodbi o Evropski uniji se 4. poglavje nanaša na kapital in plačila.

»63.člen (prejšnji 56.člen PES):

1. V okviru določb tega poglavja so prepovedane vse omejitve pretoka kapitala med državami članicami ter med državami članicami in tretjimi državami.
2. V okviru določb tega poglavja so prepovedane vse omejitve plačil med državami članicami ter med državami članicami in tretjimi državami.« (Evropska komisija, 2010, str. 71).

»65.člen (prejšnji 58.člen PES):

1. Določbe 63. člena ne posegajo v pravice držav članic, da:
 - a) uporabljajo ustrezne predpise svojega davčnega prava, v katerih so različno obravnavani davčni zavezanci, ki niso v enakem položaju glede na prebivališče in kraj, v katerem je naložen njihov kapital.
 - b) sprejmejo vse potrebne ukrepe preprečevanja kršitev nacionalnih zakonov in drugih predpisov, zlasti na področju obdavčitve in bonitetnega nadzora finančnih institucij, ali določijo postopke za prijavo pretoka kapitala za namene upravnih ali statističnih informacij ali sprejmejo ukrepe, ki so upravičeni zaradi javnega reda ali javne varnosti.
2. Določbe tega poglavja ne posegajo v veljavnost tistih omejitev pravice do ustanavljanja, ki so združljive s Pogodbama.
3. Ukrepi in postopki iz 1. in 2. odstavka ne smejo biti sredstvo samovoljne diskriminacije ali prikritega omejevanja prostega pretoka kapitala in plačil.«

(Evropska komisija, 2010, str. 73).

3.4 Primerjalna analiza obdavčitve dividend v državah članicah Evropske unije

Tudi pri dividendah se države razlikujejo pri obdavčevanju. Države imajo različne sisteme obdavčevanja dividend in različne stopnje obdavčevanja. V primerjalno analizo bom tudi pri dividendah zajela osem držav članic Evropske unije, in sicer Avstrijo, Belgijo, Francijo, Nemčijo, Italijo, Slovenijo, Španijo in Veliko Britanijo. Kar zadeva obdavčevanja tujih rezidentov, ki prejema dividende v državi izvora, prav tako lahko prihaja do dvojnega obdavčevanja, saj so dividende obdavčene v tej dotični državi in nato še v državi, kjer je prejemnik dividend rezident. Da bi se izognili dvojnemu obdavčevanju tudi v zadevi dividend, države članice med seboj sklepajo sporazume za preprečevanje dvojnega obdavčevanja dividend.

Tabela 4: Obdavčitev dividend v državah članicah Evropske unije

Država	Davčna stopnja (v %)
Avstrija	25
Belgija	25, 15, 10
Francija	18
Nemčija	25
Italija	12,5
Slovenija	25
Španija	19
Velika Britanija	10, 32,5, 42,5

Vir: O. Van Boeijen-Ostaszewka, European Tax Handbook, 2010

Zgornja tabela ponazarja, da države članice Evropske unije po različnih davčnih stopnjah različno obdavčujejo dividende. V Avstriji uporabljajo cedularni sistem obdavčevanja dividend. Prejete dividende od domačih podjetij so obdavčene kot dohodek od kapitala s 25% davčno stopnjo. Dividende, ki jih prejmejo posamezniki, ki imajo nove deleže delnic v domačih podjetjih (če država ni lastnik podjetja), ki se ukvarjajo s produkcijskimi dejavnostmi, so izvzete iz obdavčitve (Van Boeijen-Ostaszewka, 2010, str. 75).

V Belgiji se uporablja cedularni sistem obdavčevanja dividend, pri katerem je splošna davčna stopnja za obdavčitev dividend 25%, vendar se ta stopnja lahko zniža, in sicer se stopnja zniža na 15% za dividende na delnice na prinosnika in dividende izdane po letu 1994 z namenom, da pritegnejo naložbenike. Ta stopnja se lahko zniža še na 10%, če so dividende rezultat odkupa delnic (Van Boeijen-Ostaszewka, 2010, str. 127).

V Franciji uporabljajo sistem imputacije za obdavčitev dividend in so tako dividende obdavčene po progresivni davčni stopnji, vendar le 60% vrednosti dobljenih dividend. Od 1. januarja 2008 pa imajo rezidenti Francije možnost, da se jim obdavči celoten znesek dividend po 18% davčni stopnji (Van Boeijen-Ostaszewka, 2010, str. 273).

V Nemčiji uporabljajo cedularni sistem obdavčevanja dividend. Dividende obdavčujejo po 25% davčni stopnji, vendar so dividende le delno obdavčene, saj je obdavčenih le 60%. Kot sem omenila že pri obdavčitvi obresti, morajo ravno tako pri obdavčitvi dividend rezidenti Nemčije plačati tudi solidarnostni dodatek 5,5%. Tako so dividende obdavčene po stopnji 26,38% (Van Boeijen-Ostaszewka, 2010, str. 311).

Italija za obdavčitev dividend uporablja kombinacijo sistema imputacije in cedularnega sistema. Dividende so v celoti obdavčene po stopnji 12,5% z davčnim odtegljajem. Vendar pa obstaja izjema za dividende, ki jih prejmejo posamezni delničarji, ki imajo delež v podjetju in sodelujejo pri upravljanju podjetja, saj je 50,28% dividend izvzetih iz obdavčitve. Torej se obdavči le 49,72% pridobljenih dividend. Do delnega izvzetja so upravičeni tudi tisti posamezni delničarji, ki nimajo deleža v podjetju in ne sodelujejo pri upravljanju podjetja, vendar imajo 2% pravice glasovanja ali 5% kapitala v navedenem podjetju. Lahko pa tudi več kot 20% pravice glasovanja ali 25% kapitala v drugih podjetjih (Van Boeijen-Ostaszewka, 2010, str. 459).

Slovenija uporablja cedularni sistem obdavčevanja dividend, in sicer dividende obdavčuje po 25% davčni stopnji (Van Boeijen-Ostaszewka, 2010, str. 771).

V Španiji se uporablja sistem imputacije. Rezidenti Španije, ki so davčni zavezanci, so za pridobljene dividende iz španskih virov obdavčeni po 19% davčni stopnji, vendar je do 1.500 evrov dividend izvzetih iz obdavčitve (Van Boeijen-Ostaszewka, 2010, str. 791).

Sistem, ki se za obdavčitev dividend uporablja v Veliki Britaniji, je kombinacija sistema imputacije in cedularnega sistema. V Veliki Britaniji so domače dividende obdavčene po nižani davčni stopnji v okviru imputacijskega sistema obdavčitve. Davčni odbitek, ki pripada dividendam, je enak 1/9 vrednosti dividende. Uporabljajo tri različne davčne stopnje za obdavčitev dividend, in sicer osnovna davčna stopnja znaša 10% za dividende, ki ne presegajo vrednosti 37.400 GBP. Potem se ta stopnja zviša na 32,5% za dividende od 37.401 GBP do 150.000 GBP. Najvišja stopnja obdavčitve dividend pa znaša 42,5%, in sicer za dividende, ki presegajo vrednost 150.000 GBP (Van Boeijen-Ostaszewka, 2010, str. 919).

Če pogledamo še mednarodni vidik obdavčitve dividend, lahko vidimo, da so v vseh osmih državah, ki sem jih zajela v primerjalno analizo, davčni zavezanci obdavčeni za dividende, ki so jih prejeli doma in v tujini. Tuji davčni zavezanci pa so obdavčeni za dividende, ki so jih prejeli v državi izvora. Kot sem že omenila, lahko prihaja do pravne dvojne obdavčitve

tudi pri obdavčitvi dividend, zato države ravno tako sklepajo sporazume, s katerimi blažijo to pravno dvojno obdavčitev dividend, in sicer z metodo dobropisa ali z metodo izvzetja. V sporazumih, ki jih sklepajo države med seboj, so določene davčne stopnje, po katerih se obdavčijo izplačane dividende.

Slovenija ima sklenjenih kar 54 mednarodnih sporazumov za izogibanje pravni dvojni obdavčitvi. Mednarodne sporazume ima sklenjene tudi z državami, ki sem jih zajela v svoji primerjalni analizi obdavčitve dividend. Z vsemi sedmimi državami ima sklenjene pogodbe, v katerih je določeno, da se uporablja metoda izvzetja, če ima po mednarodni pogodbi pravico obdavčiti dividende samo država izvora. Pri odmeri dohodnine se od teh dohodkov v Sloveniji rezidentom prizna odbitek tujega davka po stopnji, določeni v mednarodni pogodbi, ki znaša 15% v mednarodnih pogodbah z vsemi sedmimi državami, pod pogojem, da je znesek davka najmanj enak znesku davka, ki ga je bilo potrebno plačati po določbah veljavnega Zakona o obdavčitvi dividend v državi izvora. Poznamo pa tudi posebnosti pri Franciji in Veliki Britaniji. V mednarodni pogodbi s Francijo in Veliko Britanijo imamo posebno določbo, ki določa, da so lahko dividende obdavčene samo v državi rezidenstva, če je izpolnjen pogoj najmanj 20-odstotne kapitalske povezave (DURS, 2014).

SKLEP

Danes je zelo pomembno, da imajo države odprta gospodarstva, da lahko pridobivajo sredstva za razvoj svojega gospodarstva tudi iz drugih držav. Države, ki so se povezale v Evropsko unijo, so oblikovale takšna pravila in zakone, da morajo skrbeti za prost pretok kapitala. Če sledijo politiki, ki omogoča prost pretok kapitala, lahko posamezniki vlagajo svoja sredstva v vse države Evropske unije brez kakršnih koli problemov. Vendar žal ni tako, saj nastane problem pri obdavčitvi dohodkov, ki jih prejmejo posamezniki. Namreč, ker je obdavčevanje ostalo v rokah posameznih držav članic, vsaka država obdavčuje prihodke od obresti in dividend po svoji zakonodaji. Če torej posameznik varčuje izven države rezidenstva ali kupuje delnice v podjetju izven države rezidenstva, je lahko za svoj prihodek od obresti in dividend obdavčen dvojno, najprej v državi, kjer pridobi dohodek, potem pa še v državi rezidenstva, kjer je davčni zavezanec. Države zato med saboj sklepajo sporazume o izogibanju pravnemu dvojnemu obdavčevanju, da bi s tem omogočile prost pretok kapitala, saj če bo posameznik za svoj isti prihodek obdavčen dvakrat, potem se bo rajši odločil, da bo svoj denar vložil v bolj ugodne možnosti. Nameni sklepanja takih dogovorov so torej preprečevanje davčnih utaj in izogibanje plačevanju davkov, preprečevanje davčne neenakosti, odprava mednarodnega dvojnega obdavčevanja, vzpodbujanje investicij in pomoč nerazvitim gospodarstvom. V sporazumih je določeno, da se za odpravo pravnega dvojnega obdavčevanja uporabljata dve metodi, in sicer metoda izvzetja in metoda dobropisa.

Kot sem že omenila, se obdavčitev obresti od države do države razlikuje. Zaradi tega različnega obdavčevanja obresti, je prihajalo do bega kapitala v davčno bolj ugodne države, ki so zagotavljale davčno tajnost. Evropska unija se zato zavzema za harmonizacijo obdavčitve obresti in skozi leta so nastajali različni predlogi o rešitvi tega problema. Tako je leta 2003 Svet Evropske unije sprejel Direktivo o obdavčevanju dohodka od prihodkov v obliki plačil obresti, to je Obrestno direktivo. Glavni namen te direktive je avtomatična izmenjava podatkov med državami o izplačilih obresti posameznim fizičnim osebam. S tem bi zagotovila učinkovito obdavčevanje dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti, plačanih v eni državi članici, upravičenim lastnikom, ki so rezidenti druge države članice. Obrestno direktivo je sprejelo vseh osem držav članic, ki sem jih zajela v svoji primerjalni analizi, in sicer Avstrija, Belgija, Francija, Italija, Nemčija, Slovenija, Španija in Velika Britanija. V Avstriji in Belgiji so uvedli prehodno obdobje, za katero velja, da v tem obdobju niso dolžne izmenjavati informacij. Belgija se je leta 2010 odločila, da bo prekinila to obdobje in je začela izmenjavati informacije. V Avstriji tega še niso naredili. Kar zadeva davčne stopnje, po katerih v omenjenih osmih državah obdavčujejo obresti, je najnižja davčna stopnja 12,5%, najvišja pa znaša 27%. Omenila bi še posebnost Nemčije, kjer poleg osnovne davčne stopnje zaračunavajo še solidarnostni prispevek, ki ga morajo plačati davčni zavezanci.

Prav tako se razlikuje obdavčitev dividend po posameznih državah članicah. Ker živimo v odprtih gospodarstvih, želimo doseči takšno gospodarstvo, v katerem bi imeli čim manj ovir pri prostem pretoku kapitala in čim boljšo obveščenost sodelujočih držav. Na področju obdavčevanja dividend se vsaka država sama odloči, kakšen sistem bo imela, zato med njimi vladajo velike razlike. Poznamo štiri različne sisteme obdavčevanja dividend, in sicer klasični sistem, sistem imputacije, cedularni sistem in metodo izveztja. Večina držav uporablja cedularni sistem, ki je tudi po mnenju strokovnjakov najboljši sistem za preprečevanje pravnega dvojnega obdavčevanja dividend. Zato da bi preprečili pravno dvojno obdavčitev dividend, izplačanih v tujini, države sklepajo sporazume o izogibanju dvojnega obdavčevanja. V praksi je zelo znan primer »Manninen«, kjer je finski državljani imel delnice v švedskem podjetju in bil zanje dvojno obdavčen. Spustil se je v tožbo in trdil, da davčna zakonodaja Finske ni združljiva s pravili notranjega trga Skupnosti. To tožbo je Petri Manninen tudi dobil. Če povzamem, se države v veliki večini za preprečevanje pravnega dvojnega obdavčevanja dividend poslužujejo cedularnega sistema obdavčitve in sklepajo sporazume o preprečevanju dvojne obdavčitve. Kar zadeva stopnje za obdavčitev dividend, se v osmih državah, ki sem jih zajela v primerjalno analizo, gibljejo med 10% in 42,5%. Tudi pri obdavčitvi dividend je Nemčija poseben primer, saj tudi tukaj poleg osnovne davčne stopnje zaračunavajo solidarnostni prispevek, ki znaša 5,5%.

LITERATURA IN VIRI

1. Commission of the European Communities (2003, 19.december). Dividend Taxation of individuals in Internal Market. Najdeno 13. junija 2014 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/dohodnina_pojasnila/dohodek_iz_kapitala/brosura_dohodek_iz_kapitala/
2. Čok, M. (2008, maj). Obdavčitev dohodka od kapitala za fizične osebe. *Banka Slovenije, Evrosistem: Poročilo o finančni stabilnosti, strokovni članki*, str. 26–30
3. Davčna uprava RS (2007, junij). *Dohodnina- Dohodek od kapitala*. Ljubljana. Ministrstvo za finance.
4. Davčni bilten (2007, junij-julij). Izmenjava podatkov o dohodku od prihrankov v obliki plačil obresti. Najdeno 14. maj 2014 na spletnem naslovu http://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=354/Izmenjava_podatkov_o_dohodku_od_prihrankov_v_obliki_placil_obresti
5. *Direktiva Sveta 2003/48/ES o obdavčevanju dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti*. Najdeno 19. marca 2014 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/fileadmin/durs.gov.si/pageuploads/Aktualno/Aktualno_za_pra_vne_osebe/Osnutek_VODIC.pdf
6. Dividende. (b. l.). V SSKJ. Najdeno 21. avgusta 2014 na spletni strani <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>
7. DURS. (2014, 26. marec). Mednarodno obdavčevanje. Najdeno 21. avgust 2014 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/delovna_podrocja/mednarodno_obdavcevanje/mednarodne_pogodbe_o_izogibanju_dvojnega_obdavcevanja_dohodka_in_premozenja/izvajanje_mednarodnih_pogodb_o_izogibanju_dvojnega_obdavcevanja_dohodka_in_premozenj_a_na_dan_1_1_2014/
8. Evropska Komisija. (2010). Prečiščeni Pogodbi, Listina o temeljnih pravicah. Najdeno 10. julij 2014 na spletnem naslovu http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/consolidated_versions_of_the_treaty_on_european_union_2012/consolidated_versions_of_the_treaty_on_european_union_2012_sl.pdf
9. Kako si dve državi razdelita davek (2003, marec). *Denar- revija o davkih*, 4(13), 10-12

10. Kostanjevec, B. (2002, februar). Davčne spodbude in posebnosti harmonizacije v EU. *Podjetje in delo, revija za gospodarsko, delovno in socialno pravo*, 2(28), 271–291.
11. Kranjec, M. (2005, februar). Obdavčenje dividend fizičnih oseb: zasnova, problemi in rešitve. *Revizor – Slovenski inštitut za revizijo*, 2(16), 31–43.
12. Mijatović, N. (2006, marec). Smernica EU o obdavčevanju obresti. *Bančni vestnik-revija za denarništvo in bančništvo*, 3(55), 6–9.
13. Obresti. (b. l.). V SSKJ. Najdeno 21. avgusta 2014 na spletni strani <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>
14. OECD, Odbor za davčne zadeve (2000, junij). *Vzorčni sporazum o davkih na dohodek in na premoženje*. Ljubljana: MFB Consolting.
15. Ošman Omahen, B. & Šušteršič, S. (2010, 15. februar). Napoved obresti od prihrankov. *Denar, revija o davkih. Ljubljana*, 2(20), 14–16.
16. Pernek, F. (2006, januar). Preprečevanje dvojne obdavčitve v okviru sporazumov OECD in EU. *Podjetje in delo, vol* (32) str. 106–130.
17. Prislan Šušteršič, B. (2000, oktober). Mednarodni sporazumi o izogibanju dvojnemu obdavčevanju in obdavčevanju premoženjskih pravic. *Iks, revija za računovodstvo in finance, vol* (27), 49–64.
18. *Sodba sodišča (veliki senat) z dne 7. september 2004, zadeva C-319/02*. Najdeno 10. julij 2014 na spletnem mestu <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=49454&doclang=SL>
19. Stanovnik, T. (2008a). *Javne finance*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
20. Stanovnik, T. (2008b, 15. marec). Primer Manninen, ali je prevajanje sodb Sodišča ES smiselno. *Denar, revija o davkih*, 4(18), 10–13.
21. Statistični urad RS. (b. l.). OECD- Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj. Najdeno 13. maj 2013 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/oecd/Default.aspx?id=10>
22. Van Boeijsen-Ostaszewka, O. (2010). *European Tax Handbook*. Bruselj: International Bureau of Fiscal Documentation.

23. Vaupotič, V. (2013, 11. april): Luksemburg bo ukinil bančno tajnost, Avstrija se še upira. *Dnevnik*. Najdeno 18. junij 2014 na spletnem naslovu <http://www.dnevnik.si/svet/luksemburg-bo-ukinil-bancno-tajnost-avstrija-se-se-upira>
24. Zakon o dohodnini, (ZDoh-2). *Uradni list RS*, št. 28/2010. Najdeno 1. februar 2014 na spletnem naslovu <http://www.uradnilist.si/1/content?id=97060&part=&highlight=zakon+o+dohodnini+ZDOH-2#!/Zakon-o-dohodnini-%28uradno-precisceno-besedilo%29-%28ZDoh-2-UPB5%29>
25. Zaveršek, A. (2007, 13. september): Obdavčitev obresti. *Finance*. Najdeno 28. avgusta 2013 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/190696>
26. Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije. (b. l.). RFR pojmovnik, metoda izvzetja. Najdeno 10. junija 2014 na spletnem naslovu <http://www.rfr.si/pripomocki/slovar?pojem=metoda%20izvzetja%20%28pri%20obdav%C4%8Devanju%29>